

Illustratie Tomas Schats

- Hiernaast de eerste aflevering van 'Leestips'. Bart Snel van het Wetenschappelijk Bureau GroenLinks richt zich tot **Wouter Bos (PvdA) en Agnes Kant (SP)**. Hij baseert zijn tips op bijdragen van Bos en Kant, onlangs in NRC Handelsblad.

- Zo schreef Bos op 24 juni dat emancipatie onmogelijk is zonder verheffen, en **dat verheffen onmogelijk is zonder morele standaard**. Volgens Kant (1 juli) zijn de pogingen van de bestuurlijke elite om haar vooruitgangsmoedellen door te drukken juist de belangrijkste oorzaak van **de kloof tussen burgers en bestuur**.

▶ Van wie wilt u leestips lezen? Mail uw suggestie naar opinie@nrc.nl

Dit zouden Bos en Kant eens moeten lezen...

Politici, schrijvers en anderen geven elkaar leestips deze zomer. Aflevering één: **Bart Snels** van GroenLinks adviseert Wouter Bos en Agnes Kant.

Er is altijd enig leedvermaak als je electorale concurrenten niet in beste doen zijn. Tegelijkertijd zijn PvdA en SP wel bondgenoten van GroenLinks. Daarom wil ik Bos en Kant deze vakantieperiode met een boekenlijstje wat vriendelijke inspiratie geven.

1 Het eerste boek is van de Amerikaanse filosofe Susan Neiman: *Morele helderheid, goed en kwaad in de 21e eeuw*. Wouter Bos wil de moraal terug in zijn partij (Opiniepagina, 24 juni). Dan moet hij dit boek lezen, want Neiman wil de moraal terugwinnen van de Amerikaanse conservatieven.

Links is, bang voor moralisme, veel te terughoudend geweest met het uitdragen van haar idealen. Die komen uit de Verlichting en zijn hoopvol en optimistisch van toon. De PvdA kan wel wat het optimisme gebruiken. Voor Agnes Kant is dit boek interessant omdat uit de Verlichting ook het idee van vooruitgang komt. Met modernisering en vooruitgang heeft de kritische SP een moeizame verhouding. Eigenlijk lijkt zij vooral terug te willen naar een oude samenleving, zonder globalisering en individualisering.

Terwijl internationale openheid en individuele emancipatie bij uitstek progressieve idealen zijn die aan deze ontwikkelingen verbonden zijn.

2 Lichter van toon, maar niet minder serieus is *The Political Brain* van de Amerikaanse psycholoog en neurowetenschapper Drew Westen. Dit zou Bos eens

moeten lezen. Het is twee jaar geleden verschenen als recept voor de Amerikaanse Democraten om weer eens verkiezingen te winnen van de Republikeinen. Dukakis, Mondale, Gore, Kerry waren betere presidentskandidaten dan hun conservatieve Republikeinse tegenstanders, maar verloren toch. Cruciaal volgens Westen is dat de Republikeinen weten dat het in de politiek om emoties gaat, terwijl de Democraten denken dat alleen rationeel bedachte voorstellen en plannen ertoe doen. Westen laat de emotionele lading zien van verkiezingspotjes, politieke debatten en toespraken.

Steeds slagen de Republikeinse kandidaten erin gevoelens bij mensen los te maken, positief als het om henzelf gaat, maar met slinkse aanvallen ook negatief als het de tegenstander betreft. Als Bos dit heeft gelezen, gebeurt het hem nooit meer dat het CDA hem ongestraft voor draaikont uit-

maakt, of dat Wilders hem dwingt debatten zwart-wit te voeren.

3 Voor beiden mag een boek over klimaatverandering niet ontbreken als ze in de warme zon op het terras zitten. Ik vind het ook wel leuk om Agnes Kant een boek van Anthony Giddens aan te raden: *The politics of climate change*. Giddens, intellectueel grondlegger van de Derde Weg in de jaren negentig, zal in Kants terminologie immers wel een neoliberal zijn. Dat etiket krijgen denkers en politici al snel opgeplakt van de SP. De aanpak van klimaatverandering vergt grote veranderingen, maar die zullen we alleen kunnen bewerkstelligen met goed door-dachte politieke strategieën. Compromissen sluiten en samenwerken met anderen is dan noodzakelijk. Zoals overal in de politiek geldt ook bij grote problemen als klimaatverandering dat gelijk krijgen belangrijker is voor het re-

aliseren van concrete doelstellingen dan gelijk hebben.

4 En dat is een mooi bruggetje naar het boekje *Wij hebben altijd gelijk* van schrijver Kahlid Boudou en uitgever Oscar van Gelderen. Zij beschrijven alle hypes van de afgelopen jaren in het Nederlandse publieke en politieke debat en stellen vast dat het met de humor en zelfrelativering niet best gesteld is. Hun slotzin: Wij willen de humor terug!

Deze boeken zeggen natuurlijk vooral iets over GroenLinks. Ten eerste dat wij een tikje elitair zijn, want wie neemt dergelijke boeken nu mee op vakantie. Maar het zegt vooral iets over de rol die wij vinden dat progressieve politieke partijen moeten spelen.

Bart Snel is directeur van het Wetenschappelijk Bureau GroenLinks.